

Onderzoek naar the culture

Uitdagingen en kansen

Het in 2023 verschenen Unesco-rapport *On(ver)vangbaar: de innovatieve kracht van The Culture* laat zien dat de bewegingen in the culture, ondanks hun maatschappelijke en creatieve impact, onvoldoende worden gehoord en ondersteund binnen het huidige cultuurbeleid. Bovendien zijn de grenzen en definiëring van the culture diffuus, wat het meten ervan, bijvoorbeeld voor de Cultuurmonitor, complex maakt.

Volgens de definitie van Unesco omvat the culture een breed scala aan culturele expressies die hun oorsprong vinden in diasporische en stedelijke contexten. Denk aan hiphop, streetwear, spoken word en andere (soms) informele kunstvormen. Pogingen tot afbakening of definiëring stuiten vaak op weerstand bij makers die niet in 'hokjes' willen worden geduwd. Het fenomeen is dan ook moeilijk in kaart te brengen. Traditionele manieren om cultuur te meten, zoals bevestigingen via enquêtes of bezoekersaantallen, schieten tekort, omdat ze geen recht doen aan de informele, digitale en gemeenschapsgerichte dynamiek van the culture. Bovendien blijft veel van wat onder the culture valt, buiten beeld in gangbare datasets en beleidskaders die zijn gericht op gesubsidieerde cultuur. Wat zijn in het kort de belangrijkste uitdagingen?

1. Het probleem van definities

Voor monitoring zijn over het algemeen eenduidige afbakening en definities nodig om een fenomeen te meten. The culture omvat een breed scala aan culturele uitingen en praktijken die voortdurend in ontwikkeling zijn en waarvan het 'eigenaarschap' bij de community ligt. Een te nauwe definitie zou kunnen leiden tot het uitsluiten van bepaalde vormen die juist essentieel zijn voor the culture.

Daarnaast overlapt the culture met formele domeinen zoals podiumkunsten of design. Dit maakt het lastig om precies vast te stellen wat er wel en niet onder valt. Is dit erg? De Raad voor Cultuur stelt in het advies *Toegang tot cultuur: op weg naar een nieuw bestel* (2024), dat een inclusievere benadering van cultuur noodzakelijk is. Het huidige cultuurbestel is nog te vaak beperkt tot traditionele disciplines. De Raad pleit daarom voor een bredere en meer open benadering van cultuur. Dit sluit aan bij de wens van the culture.

2. Onzichtbaarheid

Veel uitingen binnen the culture vallen onder zogenoemde 'informele cultuur'. Er zijn echter vooral gegevens beschikbaar over geïnstitutionaliseerde of formele cultuur, met name van culturele aanbieders die zijn verbonden met de overheid en beleid, kortweg de culturele systeemwereld. Perspectieven van deelnemers en andere vormen van cultuur die onvoldoende (h)erkend worden vanuit de traditionele indeling van disciplines ontbreken hierin.

In een samenleving waar cijfers en meetbaarheid centraal staan, lijkt dat wat niet gemeten wordt niet te bestaan. Hierdoor wordt de werkelijke omvang en impact van the culture niet erkend. Tegelijkertijd mag het meten hiervan geen doel op zich worden, want dan bestaat het risico dat de essentie van deze cultuurvormen verstoord raakt. Stabiele gegevens zijn nodig voor langetermijnezichten, maar een te nauwe afbakening kan de kern en veranderlijkheid van deze cultuurvormen beperken. Bezoekers-aantallen zeggen weinig over beleving of maatschappelijke waarde, net zoals aantal online volgers geen inzicht biedt in de daadwerkelijke betrokkenheid.

3. Focus op migratieachtergrond

Een derde uitdaging is de nadruk op migratiereeds als 'criterium' voor betrokkenheid bij the culture. Hoewel vormen van the culture vaak ontstaan in diasporische en stedelijke contexten, betekent het hebben van een migratieachtergrond niet automatisch dat iemand onderdeel is van the culture. Culturele participatie kan zo gereduceerd worden tot etniciteit of afkomst, terwijl culturele identiteit veel complexer en gelaagder is. Zie daarvoor ook het openings-artikel.

Ruimte voor experiment

Om the culture beter te begrijpen, moeten 'nieuwe' onderzoeksbenaderingen, datasets en samenwerkingsvormen ontwikkeld of gebruikt worden. Hierbij is het van belang dat betrokken gemeenschappen in the culture eigenaarschap hebben over wat voor hén belangrijk is om in kaart te brengen. Dit vraagt om gelijkwaardige samenwerking en eerlijke betalingen, zodat samenwerkingspartners niet onevenredig veel vanuit eigen middelen moeten investeren. Hier zet ook de Boekmanstichting zich voor in.

Traditionele meetmethoden zijn vaak gericht op economische cijfers en bezoekersaantallen. Voor the culture zijn echter aanvullende indicatoren nodig die bijvoorbeeld de impact op sociale cohesie of gemeenschapsvorming belichten, kernwaarden die fundamenteel

zijn voor de identiteit en waarde van deze cultuurvormen.

Het loslaten van strikte indeling in disciplines, zoals de Raad voor Cultuur voorstelt, brengt het risico met zich mee dat specifieke vakkennis minder wordt doorgegeven aan nieuwe generaties makers. Juist the culture, die gekenmerkt wordt door zijn veelzijdigheid en cross-disciplinaire karakter, heeft zich ontwikkeld tot een rijk ecosysteem met specifieke vakkennis en artistieke standaarden. Bovendien kan het loslaten van duidelijke criteria de legitimiteit van bijvoorbeeld hiphop als volwaardige culturele stroming (verder) onder druk zetten. Beleidsmakers en subsidieverstrekkers kunnen deze cultuurvorm dan blijven zien als informeel of vluchtig, waardoor structurele ondersteuning uitblijft.

Bij monitoring ontcom je niet aan het werken met categorieën. Om een beter beeld te krijgen, kunnen specifieke vormen van cultuur die onderdeel zijn van the culture, zoals mode, hiphop en streetwear, worden gebruikt als invalshoeken om de omvang van deze sector te onderzoeken. Het in kaart brengen van the culture zou gebaat zijn bij ruimte voor experiment. Onderzoekers moeten nieuwe en onconventionele methoden kunnen ontwikkelen (of erkennen), die beter aansluiten bij de dynamiek en creativiteit van the culture zelf. Die resultaten wellicht niet in cijfers. Het opzetten van kennisnetwerken en documentatieruimten kan helpen om de opgebouwde expertise per discipline zichtbaar te maken en te waarborgen, zelfs binnen een breder, interdisciplinair cultuurbeleid. •

Maartje Goedhart

is onderzoekscoördinator bij de Boekmanstichting. Zij is verantwoordelijk voor de coördinatie en uitvoering van de verschillende onderzoeksprogramma's en -projecten, waaronder de Cultuurmonitor